

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 30/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Kirjallinen kysymys turkistarhauksen lopettamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Saara Hyrkön /vihr. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 30/2023 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä eettisesti kestävämmän ja terveysturvallisuuden kannalta riskialttiin turkistarhauksen lopettamiseksi Suomessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus suhtautuu tarttuvien eläintautien uhkaan ja eläinten hyvinvoinnin ongelmiin vakavasti. Parhaillaan käynnissä olevassa turkistarhatilojen lintuinfluenssaepidemiassa on eläintaudin lisäksi kyse myös merkittävästä zoonoosiriskistä, jossa lintujen influenssavirus on siirtynyt nisäkäslajeihin, tässä tapauksessa tarhattuihin turkiseläimiin (minkkeihin, kettuihin ja supikoiriin). Lajinvälisten siirtymisten tiedetään lisäävän lintuinfluenssavirusten kykyä muuntua edelleen. Minkki on tässä suhteessa erityisen ongelmallinen eläinlaji. Minkin hengitysteiden solurakenteessa on samankaltaisuuksia ihmisen hengitysteiden reseptoreiden kanssa. Tämän takia minkki pystyy toimimaan väli-isäntänä, joka sopeuttaa lintuinfluenssavirusta nisäkkäisiin ja siten myös ihmiseen paremmin tarttuvaksi. Terveysturvallisuuden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on lisäksi esittänyt huolenaan, että mikäli ihmisen ja linnun influenssavirukset tarttuvat minkkiin samanaikaisesti, syntyy mahdollisuus virusten geenien sekoittumiselle. Tämän tilanteen syntyminen minkkitarhalla on estettävä, sillä se mahdollistaa ihmisille uuden viruskannan synnyn, jolloin riski uudelle influenssapandemialle kasvaa. Osana taudintorjuntaa ja tartuntojen hävittämistä Ruokavirasto on määrännyt kaikki minkit lopetettaviksi sellaisilla turkistarhoilla, joiden eläimissä on todettu lintuinfluenssatartunta. Myös kettujen ja supikoirian osalta tartunta tullaan hävittämään määräämällä tartunnan saaneita eläimiä lopetettaviksi.

Epidemiologiset selvitykset viittaavat luonnonvaraisten lintujen osallisuuteen viruksen leviämiseen turkistarhoille. Nykytilanteessa on selvää, että turkistarhojen tautisuojauskäytännöissä on ollut puutteita linnuilta suojautumisessa. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, että tapauksia turkistarhoissa on todettu niinkin laajasti, yli 20 tilalla.

Turkisanalan toimijoilla on vastuu eläinten terveyteen ja tautisuojaan liittyvistä toimenpiteistä. Asiasta on säädetty EU:n eläinterveyssäännöstössä (asetus (EU) 2016/429, 10 artikla). Yksityiskohdaisempien vaatimusten asettaminen voi tulla kyseeseen eläintautilain (76/2021) 17 §:n nojalla, jota on jo käytetty siipikarjan vuosittaisen ulkonapitokiellon ja sitä koskevien ulkotarhojen verkottamista edellyttävien poikkeusten säätämisen perusteena osana lintuinfluenssan torjuntaa (MMM 369/2021). Turkistarhoille asetettavien tautisuoja-vaatimusten olisi oltava käytännössä toimivia ja toimijan kannalta kohtuullisia. Maa- ja metsätalousministeriö tulee lähiaikoina asiantuntijakannanottojen pohjalta arvioimaan, miten turkistarhojen tautisuojausta voitaisiin tarkoituksenmukaisella tavalla parantaa, tarvittaessa myös lainsäädännöllisin keinoin.

Hallitusohjelman jaksossa 6.6 ”Suomi elää maaseudusta ja metsistä” todetaan, että eläintauteja torjutaan aktiivisesti ja että uuden eläinten hyvinvointilain toteutumista ja sen vaikutusta eläinten hyvinvointiin seurataan. Lisäksi vaikutetaan EU:ssa siihen, että eläintuotannossa noudatettavat toimintatavat tukevat eläinten hyvinvointia koko EU:n alueella. Hallitusohjelmassa kuitenkin myös todetaan, että hallitus tunnistaa suomalaisen alkutuotannon kuten eläintilojen, porotalouden, turkis- ja puutarha-alan sekä taimituotannon tärkeyden. Elinkeinojen turvaaminen on linjassa perustuslain 18 §:n perusoikeussäännöksen kanssa, jonka mukaan jokaisella on lain mukaan oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt elinkeinovapautta perustuslain pääsääntönä, mutta katsonut rajoitusten olevan mahdollisia, jos ne täyttävät perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluu mm. vaatimus perusoikeuden ytimen loukkaamattomuudesta. Tämä merkitsee, että perusoikeuteen ei voida puuttua niin laajasti, että se mitätöisi perusoikeuden ydinsisällön. Turkistarhauksen kieltäminen olisi vaikeasti yhteen sovittavissa tämän vaatimuksen kanssa.

Vaikka eläintautien torjunta ja eläinten hyvinvointi ovat hyväksyttäviä perusteita säätää elinkeinon harjoittamiseen kohdistuvia rajoituksia ja vaikka esim. lintuinfluenssan torjuntatoimenpiteille on olemassa painava yhteiskunnallinen tarve, perusoikeusjärjestelmä lähtee siitä, että tehokkaista eläintautien vastustamiseen ja eläinten hyvinvoinnin turvaamiseen tähtäävistä keinoista valitaan vähiten elinkeinovapautta loukkaavat, eli toisin sanoen sellaiset, joilla elinkeinojen jatkuvuutta turvataan sen sijaan, että elinkeinot suhteettoman tiukkoja rajoituksia tai täyskieltoja asettamalla ajetaan alas. Rajoitusten tarvetta on kuitenkin arvioitava tilanteiden muuttuessa uudelleen, esim. jos valituilla toimenpiteillä ei saavuteta haluttua vaikutusta.

Tarttuvia eläintauteja voidaan monin keinoin tehokkaasti ehkäistä ja torjua ja sitä kautta estää ja vähentää tautien aiheuttamia haittoja, ja myös ihmisten terveyteen liittyviä riskejä. THL on 7.8.2023 antanut Ruokavirastolle lausunnon ja julkaissut uutisen riskinhallintatoimenpiteistä ihmisten terveyden suojelemiseksi lintuinfluenssa aiheuttamassa turkistarhojen epidemiassa. Laitos toteaa, että vaikka ei tiedetä varmuudella, tapahtuuko Suomessa tällä hetkellä tarhoilla tartuntoja suoraan minkistä toiseen, on varovaisuusperiaatteen mukaisesti tärkeää estää ja pysäyttää viruk-

sen mahdollinen kierto minkkipopulaatioissa, jotta tämän viruksen sopeutuminen nisäkkäisiin loppuu. Arvioiden mukaan tarhojen suojaaminen influenssalta on mahdollista, vaikkakin se edellyttää merkittäviä lisäpanostuksia tarhojen bioturvallisuuteen.

Vaikka turkistalouden kokonaistaloudellinen merkitys on vähentynyt kymmenen vuoden takaisesta, on turkistaloudella edelleen taloudellista merkitystä erityisesti niillä alueilla, joille turkistalous on keskittynyt. Vuonna 2022 turkiseläinten kasvatuksen suora työllistävä vaikutus oli 540 henkilötyövuotta ja koko turkisalan työllistävä vaikutus 1580 henkilötyövuotta. Vuonna 2022 Suomessa tuotetuista turkisnahoista ja ulkomaisten nahkojen myynnistä saaduista välityspalkkioista kertyi yhteensä noin 34 miljoonaa euroa vientituloa.

Terveet ja hyvinvoivat eläimet ovat kaiken kestäväen eläintuotannon edellytyksenä. Turkiseläinten hyvinvointia voidaan ja pitää kehittää viimeisimmän tieteellisen tiedon ja parhaimpien käytäntöjen pohjalta. Vastuunsa tunteva turkiselinkeino vastaa omalta osaltaan siitä, että eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista huolehditaan ja niitä kehitetään. Elinkeino onkin sisällyttänyt eläinten hyvinvoinnin osaksi laatujärjestelmänsä. Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut kehittämään turkisalan laatujärjestelmää yhdessä elinkeinon kanssa. Eläinsuojelulaki (247/1996) ja jatkossa laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023) sekä ns. turkiseläinasetus (1084/2011) asettavat lainsäädännön minimivaatimuksia tarhattujen turkiseläinten hyvinvoinnille. Turkiseläinasetuksen päivittäminen on ajankohtaista, jotta se vastaisi tämän päivän vaatimuksia turkiseläinten kasvattamiselle.

Helsingissä 14.8.2023

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/22832/2023-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: